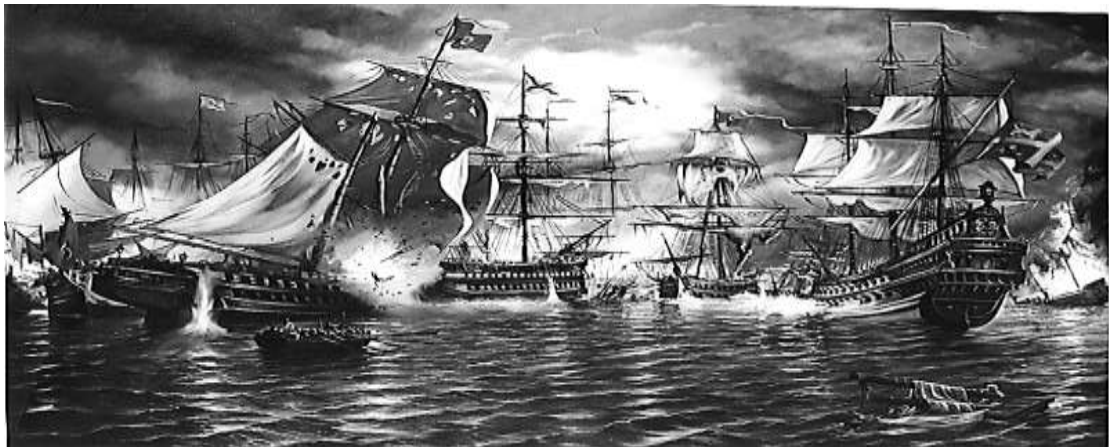

ΤΣΑΓΚΑΤΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤ' ΤΑΞΗΣ

Κεφάλαιο Α1: Η Αναγέννηση και η Θρησκευτική μεταρρύθμιση

Αναγέννηση (14^{ος} αιώνας):

- ✓ Κατά τη διάρκειά της εκφράστηκαν νέες ιδέες που επηρέασαν τη ζωή του ανθρώπου.
- ✓ Εμφανίστηκε στη Β. Ιταλία (Φλωρεντία).
- ✓ Μελέτη αρχαίου ελληνικού και ρωμαϊκού πολιτισμού.

Ουμανισμός- Ανθρωπισμός (κίνημα της Αναγέννησης):

- ✓ Έμφαση στον άνθρωπο και τις ικανότητές του.
- ✓ Η γνώση έχει μεγάλη αξία.
- ✓ Η διάδοση του Ουμανισμού ευνοήθηκε από την ανακάλυψη της τυπογραφίας (Γουτεμβέργιος Ι.).
- ✓ Ανάπτυξη- άνθηση γραμμάτων & τεχνών (γλυπτική, αρχιτεκτονική, ζωγραφική).

Προσωπικότητες Αναγέννησης: Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος, Έρασμος, Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Μιχαήλ Θεοβάλτες (Δον Κιχώτης), Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (Ελ Γκρέκο), Κοπέρνικος, Γαλιλαίος...

Θρησκευτική μεταρρύθμιση (16^{ος} αιώνας):

- ✓ **Προτεσταντική μεταρρύθμιση (Λούθηρος):**
Οι προτεστάντες εναντιώθηκαν στην εξουσία και το «αλάθητο» του Πάπα και ίδρυσαν ξεχωριστή γερμανική εκκλησία.
- ✓ **Καθολική μεταρρύθμιση:**
Ίδρυση θρησκευτικών ταγμάτων- Αντίδραση της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας για να φέρει πίσω τους προτεστάντες.

Αναγέννηση:

- ✓ Συχνοί πόλεμοι Προτεσταντών- Καθολικών.
- ✓ Ενισχύθηκε η πίστη στη λογική του ανθρώπου (αμφισβήτηση υπερφυσικού στοιχείου).
- ✓ Αναπτύχθηκε η αρχή της αντιπροσωπευτικής εξουσίας.
- ✓ Αναπτύχθηκαν τα γράμματα και οι τέχνες.

Ερωτήσεις

1. Τι γνωρίζετε για την Αναγέννηση;
2. Τι ήταν ο Ουμανισμός και τι διακήρυττε; Από ποιο γεγονός ευνοήθηκε η διάδοσή του;
3. Ποιες ήταν μερικές από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της Αναγέννησης;
4. Τι ήταν η Θρησκευτική μεταρρύθμιση και σε ποιες φάσεις διακρίνεται;
5. Ποια ήταν τα γενικά χαρακτηριστικά της περιόδου της Αναγέννησης;
6. Ποια θεωρείται η πρωτεύουσα της Ευρωπαϊκής Αναγέννησης;

Κεφάλαιο Α2: Από τις Γεωγραφικές Ανακαλύψεις στο

15^{ος} & 16^{ος} αιώνες ⇒ **Εποχή γεωγραφικών ανακαλύψεων**: Θαλασσοπόροι ανακαλύπτουν νέες περιοχές στη γη με τη βοήθεια και της μαγνητικής πυξίδας

Θαλασσοπόροι:

1. Βαρθολομαίος Ντιάζ ⇒ Ακρωτήριο Καλής Ελπίδας
2. Βάσκο Ντα Γιάμα ⇒ Ινδικός Ωκεανός
3. Μαγγελάνος ⇒ Έκανε τον περίπλου (γύρω) της γης
4. Χριστόφορος Κολόμβος ⇒ Ανακάλυψη Αμερικής (1492)

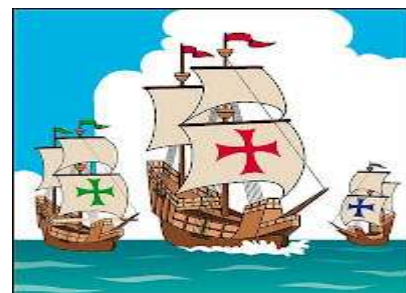

Αποτελέσματα Ανακαλύψεων:

- Ανάπτυξη εμπορίου
- Εισάγονται νέα είδη διατροφής
- Ίδρυση αποικιών στις νέες περιοχές
- Δουλεία (σιλαβιά-εκμετάλλευση) των Ιθαγενών κατοίκων από τους νέους κατακτητές

Ανάπτυξη εμπορίου ⇒ Γέννηση του Καπιταλισμού

1. Ίδρύθηκαν νέες τράπεζες και βιοτεχνίες
2. Νέες τεχνικές στη γεωργία (λίπασμα)
3. Εισήχθη η καλλιέργεια καλαμποκιού και πατάτας
4. Οι Ευρωπαίοι αποικούν νέες συνήθειες (καφές, καπνός)
5. Περιορισμός βασιλικής εξουσίας
6. Σεβασμός στους νόμους

Τριακονταετής πόλεμος: Έχασε τη ζωή του το 1/3 των κατοίκων της Γερμανίας

Διαφωτισμός (18^{ος} αιώνας) ⇒ Πνευματικό κίνημα (Ξεκίνησε από την Αγγλία και μετά εξαπλώθηκε στη Γαλλία) (**Διαφωτιστές**: Βολταίρος, Ρουσσώ Λοκ κ.α.)

Αρχές Διαφωτισμού:

- Αμφισβητήθηκαν οι δεισιδαιμονίες (η υπερφυσική- θείκη εξήγηση των γεγονότων)
- Η Παιδεία μόνο μπορεί να φωτίσει τον άνθρωπο και να αναγνωρίσει τα δικαιώματά του
- Ελευθερία- Ισότητα- Ανεξιθρησκία (καθένας να μπορεί να πιστεύει σε όποια θρησκεία θέλει)
- Εναντίωση στη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, τη δουλεία και τον πόλεμο

Επιτεύγματα Διαφωτισμού:

1. Ανάπτυξη φυσικών επιστημών & ιατρικής: ηλεκτρισμός- μπαταρία (Βόλτα), νόμος βαρύτητας (Νεύτων), εμβολιασμός
2. Ανάπτυξη λογοτεχνίας, τέχνης & μουσικής (Μπαχ, Μότσαρτ)

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ήταν οι σημαντικότερες γεωγραφικές ανακαλύψεις των Ευρωπαίων;
2. Ποια τα αποτελέσματα των γεωγραφικών ανακαλύψεων του 15^{ου} & 16^{ου} αιώνα;
3. Ποια τα κύρια χαρακτηριστικά του καπιταλισμού;
4. Τι ήταν ο Διαφωτισμός; Από πού ξεκίνησε; (Ανάφερε κάποιους Διαφωτιστές).
5. Ποιες ήταν οι αρχές του Διαφωτισμού;
6. Ποια τα κύρια επιτεύγματα του Διαφωτισμού;
7. Τι είναι η ανεξιθρησκία;
8. Τι έγινε στον Τριακονταετή πόλεμο;

Κεφάλαιο Α3: Η Αμερικανική και η Γαλλική Επανάσταση

Αμερικανική Επανάσταση (1776): Οι άποικοι του Νέου Κόσμου επαναστάτησαν εναντίον των Βρετανών (οι επαναστάτες ήταν ενάντια στη βασιλεία), διεκδικώντας την ανεξαρτησία τους ⇒ Σχηματισμός Η.Π.Α (Διακήρυξη αμερικανικής ανεξαρτησίας).

Γαλλική Επανάσταση (1789): Εποχή Λουδοβίκου ΙΣΤ' (16^{ος})

Αίτια:

1. Οικονομική κρίση (φτώχεια)
2. Κοινωνική ανισότητα

Γενική Συνέλευση των Τριών Τάξεων (κληρικοί, ευγενείς και αστοί) ⇒ Οι αστοί άρχισαν να διεκδικούν την εξουσία από τους ευγενείς ⇒ Ο λαός και οι χωρικοί εξεγέρθηκαν.

Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη: Ελευθερία- Ισότητα- Αδελφότητα

1. Η εξουσία πηγάζει από το λαό και όχι από τον μονάρχη
2. Η εκκλησιαστική περιουσία δόθηκε στο κράτος
3. Καταργήθηκαν φόροι
4. Η Γαλλία χωρίστηκε σε νομούς, επαρχίες και κοινότητες
5. Ψηφίστηκε φιλελεύθερο σύνταγμα (1791- περιοριζε τις εξουσίες του βασιλιά)
6. Δόθηκε δικαίωμα ψήφου στους «ενεργούς» πολίτες (όχι στις γυναίκες)

Καθεστώς Τρομοκρατίας (Ριζοσπάστες) ⇒ Χιλιάδες πολίτες εκτελέστηκαν (Ανάμεσά τους και ο Λουδοβίκος και η Αντουανέτα).

Ναπολέον Βοναπάρτης ⇒ Έγινε αυτοκράτορας

- Έκανε μεταρρυθμίσεις
- Πολέμησε τους εχθρούς της Γαλλίας (20 χρόνια)
- Κατέλαβε το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης
- Οι πόλεμοι σταμάτησαν το 1815 (Βατερλό)

Ερωτήσεις:

1. Γιατί έγινε η Αμερικανική Επανάσταση;
2. Ποια ήταν τα αίτια που οδήγησαν στη Γαλλική Επανάσταση;
3. Τι συνέβη στη Γενική συνέλευση των τριών τάξεων;
4. Τι ορίστηκε στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη;
5. Πώς ενήργησε το καθεστώς της Τρομοκρατίας;
6. Τι ενέργειες έκανε ο Ναπολέων όταν έγινε αυτοκράτορας;
7. Ποιες ομοιότητες παρατηρείτε ανάμεσα στη γαλλική και την αμερικανική επανάσταση;

Κεφάλαιο Β1: Η κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου

1453 ⇒ Άλωση Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους.

Οθωμανοί ⇒ Κατέκτησαν σχεδόν ολόκληρη την ελληνική χερσόνησο (εκτός από τα Ιόνια νησιά).

Ιόνια νησιά: Τα κατείχαν οι **Βενετοί** (έως το 1797), μετά οι **Γάλλοι** και στη συνέχεια πέρασαν στα χέρια των **Άγγλων**.

Τουρκοκρατία: Η περίοδος που ξεκινάει από την κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου (μέσα 15^{οο} αιώνα) μέχρι την επανάσταση του 1821.

Μεταβολές:

1. Δημογραφικές (μείωση πληθυσμού), οικονομικές (φτώχεια) και κοινωνικές μεταβολές (οι Έλληνες χάνουν τα προνόμια που είχαν).
2. Πολλοί κάτοικοι μετακινούνται στα βουνά.
3. Οι βυζαντινοί άρχοντες εξαφανίστηκαν.
4. Αρκετοί λόγιοι (μορφωμένοι άνθρωποι) έφυγαν στη δυτική Ευρώπη.

Έλληνες ⇒ Διαφύλαξαν την γλώσσα τους, τη θρησκεία τους και την παράδοσή τους.

16^{ος} αιώνας ⇒ Μειώθηκαν οι στρατιωτικές συγκρούσεις, η φορολογία και το παιδομάζωμα ⇒ Η θέση των Ελλήνων βελτιώθηκε ⇒ συντελείται εκπαιδευτική αναγέννηση (18^{ος} αιώνας) ⇒ προετοιμασία για απελευθέρωση από τους Τούρκους.

Διοίκηση Βενετών ⇒ Προκαλούσε εξεγέρσεις (Ζάκυνθος- ρεμπελιό των ποπολάρων)

Αίτια:

1. Οι Βενετοί κατείχαν τα ανώτερα θρησκευτικά αξιώματα και την εκκλησιαστική περιουσία (αποκλεισμός Ελλήνων).
2. Βαριά φορολογία.
3. Υποχρέωναν τους Έλληνες σε αγγαρείες (κατασκευή δημόσιων έργων).
4. Οι Έλληνες είχαν αναλάβει την άμυνα των Βενετικών κτήσεων.

Αργότερα οι σχέσεις Ελλήνων-Βενετών βελτιώνονται (οι διακρίσεις περιορίζονται και γίνονται μικτοί γάμοι- γάμοι Ελλήνων- Βενετών και κοινά οικονομικά συμφέροντα).

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ήταν οι ξένες κτήσεις μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης;
2. Τι ονομάζουμε Τουρκοκρατία;
3. Ποιες μεταβολές συντελούνται κατά την Τουρκοκρατία; Πώς συμπεριφέρθηκαν οι Έλληνες στην Οθωμανική καταπίεση;
4. Γιατί βελτιώθηκε η θέση των Ελλήνων τον 16^ο αιώνα;
5. Γιατί η διοίκηση των Βενετών προκαλούσε εξεγέρσεις;
6. Πώς εξελίχθηκαν οι σχέσεις Ελλήνων και Βενετών;
7. Με βάση το χάρτη (σελίδα 31) να αναφέρεις ποιοι και ποιες περιοχές κατείχαν.

Κεφάλαιο Β2: Οι συνθήκες ζωής των υπόδουλων

Φαναριώτες: Άρχουσα (ανώτερη) τάξη Ελλήνων (έμποροι και βιοτέχνες) που σχηματίστηκε γύρω από το Πατριαρχείο στην περιοχή Φανάρι της Κωνσταντινούπολης.

Είχαν σημαντική συνεισφορά στην εκπαίδευση των υπόδουλων Ελλήνων.

Συμπεριφορά Οθωμανών προς Χριστιανούς:

1. Οι Χριστιανοί έπρεπε να κατοικούν σε φτωχικές συνοικίες.
2. Οι Χριστιανοί υπηρετούσαν μόνο ως βοηθητικοί στο στρατό (οδηγοί, ναύτες).
3. Απαγορεύονταν οι λιτανείες.
4. Οι υποθέσεις των Χριστιανών δικάζονταν στα μουσουλμανικά δικαστήρια και όχι στα εκκλησιαστικά.
5. Οι Χριστιανοί υποχρεώνονταν σε αγγαρείες.
6. Σφαγές & Αιχμαλωσίες.
7. Εξισλαμισμός (υποχρέωναν τους Χριστιανούς να γίνουν Μουσουλμάνοι).
8. Το Παιδομάζωμα (η στρατολόγηση των παιδιών των Χριστιανών).
9. Υποχρεωτική μετακίνηση Ελλήνων Χριστιανών στο εξωτερικό ή σε απομονωμένα ορεινά μέρη στο εσωτερικό της αυτοκρατορίας.
10. Τα εύφορα εδάφη ανήκαν στους Οθωμανούς και τον Σουλτάνο (οι υπόδουλοι κατείχαν άγονες εκτάσεις γης).

(Περισσότερο επιβαρύνονταν οι κάτοικοι των απομακρυσμένων περιοχών)

Φορολογία:

Οι Χριστιανοί πλήρωναν περισσότερους φόρους από τους Μουσουλμάνους.

Τακτικοί φόροι:

α) Κεφαλικός φόρος (το φόρο αυτό πλήρωναν όσοι δεν ήταν Μουσουλμάνοι **Επίσης** απαλλάσσονταν οι γυναίκες, τα παιδιά, οι ανάπηροι και οι ιερωμένοι).

β) Φόρος εστίας (για τις κατοικίες τους).

γ) Έγγειος φόρος (για τη χρήση γης).

δ) Δεκάτη (φόρος για την αγροτική παραγωγή. Συνήθως καταβάλλονταν σε είδος).

Μη υπακοή στους Οθωμανούς: Βασανιστήρια & σφαγές.

Ερωτήσεις:

1. Ποιοί ήταν οι Φαναριώτες;
2. Ποια ήταν η συμπεριφορά των Οθωμανών προς τους Χριστιανούς; Τι μέτρα πήραν;
3. Τι ήταν ο εξισλαμισμός και τι το παιδομάζωμα;
4. Ποιοι επιβαρύνονταν περισσότερο και γιατί;
5. Ποιοι πλήρωναν τους περισσότερους φόρους; Αναφέρετε τους κυριότερους φόρους.
6. Ποια τύχη περίμενε τους υπόδουλους Έλληνες αν δεν υπάκουαν τις διαταγές των Οθωμανών Τούρκων;

Κεφάλαιο Β3: Η Θρησκευτική και η πολιτική οργάνωση των Ελλήνων

Αλλαγές στη διοίκηση:

1. Κατήργησαν τη βυζαντινή διοίκηση στις κατεκτημένες περιοχές.
2. Διεύρυναν τις αρμοδιότητες του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης.
3. Ο Πατριάρχης δεν είχε μόνο θρησκευτικά καθήκοντα. Ήταν υπεύθυνος για τη συμπεριφορά των ραγιάδων (Ελλήνων), λογοδοτούσε στο Σουλτάνο, είχε ποικίλες αρμοδιότητες (κληρονομίες, ίδρυση σχολείων, επιβολή φόρων στους πιστούς).

Κληρικοί (Εκκλησία):

1. Μερικοί αντιμετώπιζαν την Οθωμανική κατάκτηση ως δώρο Θεού (ως τιμωρία για τα λάθη των βυζαντινών αυτοκρατόρων και του λαού).
2. Άλλοι (πχ Πατριάρχης Νεόφυτος Β') αμφισβητούσαν και έβλεπαν με δυσαρέσκεια την υποταγή στους Τούρκους.
3. Άλλοι (πχ Μάξιμος Γραικός) καλλιέργησαν σχέσεις με τη Ρωσία με την πεποίθηση ότι κάποτε θα βοηθούσε στην απελευθέρωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους.

Φαναριώτες: Ηγετική ομάδα πλούσιων Ελλήνων που ζούσαν στο **Φανάρι** της Κων/πολης

- Είχαν μεγάλη μόρφωση, ξένες γλώσσες
- Αναλάμβαναν υψηλά αξιώματα
- Εξαρτημένοι από τον Σουλτάνο

Δημογέροντες-Προεστοί- Κοτζαμπάσηδες- Επίτροποι: Κοινοτικοί άρχοντες (χωριά).

Απέκτησαν μεγάλη περιουσία και πολιτική δύναμη

1. Προέρχονταν από ισχυρές οικογένειες ή εκλέγονταν από τη Συνέλευση των Χριστιανών.
2. Συγκέντρωναν τους φόρους από τους ομόθρησκούς τους.
3. Λογοδοτούσαν στους Τούρκους.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο της
Κωνσταντινούπολης.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες αλλαγές έκαναν στη διοίκηση οι Οθωμανοί Τούρκοι;
2. Ποια ήταν η στάση των κληρικών απέναντι στην Οθωμανική κατάκτηση;
3. Τι ήταν οι Φαναριώτες;
4. Ποια ήταν η έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου;
5. Ποιοι ήταν οι κοινοτικοί άρχοντες; Τι αρμοδιότητες είχαν;
6. Ποια ήταν η θέση και ο ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά την Τουρκοκρατία;

Κεφάλαιο Β4: Οι κλέφτες και οι αρματολοί

Επαναστατικές ομάδες κατά των Τούρκων:

1. **Μανιάτες** (Κορκιόδειλος Κλαδάς): Ορεσίβιοι που μάχονταν μέρα- νύχτα για την ελευθερία τους.
2. **Κλέφτες:**
  - Ζούσαν στην ύπαιθρο. Τα λημέρια (κρησφύγετα) τους τα είχαν σε δύσβατα μέρη.
  - Οργανώνονταν σε μικρές ομάδες που η καθεμιά είχε τον δικό της καπετάνιο (αρχηγό) και το δικό της μπαϊράκι (σημαία).
  - Ήταν εχθροί των Τούρκων και κάθε μορφής εξουσίας.
  - Αγαπητοί στο λαό. Σύμβολο της αντίστασης κατά των Τούρκων.
3. **Αρματολοί:** Ένοπλοι Έλληνες.
  - Τους δημιούργησαν οι Οθωμανοί για να αντιμετωπίσουν τους κλέφτες.
  - Ήταν πρώην κλέφτες.
  - Συχνά συνεργάζονταν με τους κλέφτες.
  - Πολλοί αρματολοί έγιναν, τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας, κλέφτες.
  - Φημισμένοι αρματολοί: Κατσαντώνης, Μπότσαρης, Τζαβέλλας, Ανδριτζός.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ήταν οι επαναστατικές ομάδες που οργανώθηκαν κατά των Τούρκων;
2. Τι ήταν οι Μανιάτες;
3. Τι γνωρίζετε για τους κλέφτες;
4. Τι ήταν οι αρματολοί;
5. Ανάφερε μερικούς φημισμένους αρματολούς.
6. Τι σημαίνουν οι λέξεις: λημέρι, μπαϊράκι, καπετάνιος, ορεσίβιος;

Κεφάλαιο Β5: Η οικονομική ζωή

Οικονομία Οθωμανικής Αυτοκρατορίας:

- Αγροτικές καλλιέργειες (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι, καπνός, λάδι, σταφίδα).
- Κτηνοτρόφοι: μόνιμοι ή νομάδες (μετακινούμενοι από περιοχή σε περιοχή).
- Βιοτεχνία (παραγωγή νημάτων και υφαντών).

Παραγωγή ⇔ Κάλυψη αναγκών των σπιτιών και εξαγωγές.

Εισαγωγές ⇔ Βιομηχανικά εργαλεία και άλλα προϊόντα.

Αίτια παρακμής Οθωμανικής Αυτοκρατορίας:

1. Γεωγραφικές ανακαλύψεις.
2. Χρήση νέων εμπορικών δρόμων.
3. Τερματισμός των κατακτήσεων.
4. Μείωση κρατικών εσόδων από τους φόρους του εμπορίου.
5. Υποτίμηση του νομίσματός της.

Αίτια ανάπτυξης ελληνικού εμπορίου:

1. Η οικονομική δραστηριότητα πέρασε στα χέρια υπηκόων (πχ Ελλήνων).
2. Συνθήκες Κιουτσούκ Καϊναρτζή και Κάρλοβιτς.
3. Οι Διομολογήσεις (οι εμπορικές συμφωνίες που έκαναν οι δυτικές χώρες με τους Οθωμανούς έδωσαν τη δυνατότητα στους Έλληνες να υψώνουν στα καράβια τους τις σημαίες των χωρών αυτών).

Αποτελέσματα:

1. Οι Έλληνες έμποροι επεκτάθηκαν στην κεντρική - δυτική Ευρώπη και την Ρωσία.
2. Οι Έλληνες ίδρυσαν παροικίες και ανέλαβαν το εμπόριο ⇔ πλούτη.
3. Άρχισαν να διαδίδονται επαναστατικές ιδέες.
4. Σχηματίστηκε αξιόλογος ελληνικός εμπορικός στόλος.
5. Μεγάλα εμπορικά κέντρα: Κοζάνη, Ιωάννινα, Χίος, Θεσσαλονίκη, Ύδρα, Ψαρά.

Αίτια βελτίωσης της θέσης των Ελλήνων στα τέλη του 18^{ου} αιώνα:

1. Οικονομική άνθηση (εμπόριο).
2. Πολυάριθμος ελληνικός εμπορικός στόλος.
3. Πλούσιες παροικίες του εξωτερικού.

Ερωτήσεις:

1. Που στηριζόταν η οικονομία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας;
2. Ποιες αιτίες οδήγησαν στην παρακμή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας;
3. Ποιοι οι λόγοι ανάπτυξης του ελληνικού εμπορίου κατά των 18^ο αιώνα;
4. Ποια ήταν τα αποτελέσματα από την ανάπτυξη του ελληνικού εμπορίου;
5. Γιατί βελτιώθηκε η θέση των Ελλήνων λίγο πριν την επανάσταση του 1821;
6. Τι σημαίνει «παροικία» και τι «νομάδες»;

Κεφάλαιο Β6: Οι Έλληνες των παροικιών και των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών

Τουρκοκρατία $\Rightarrow$ Μετανάστευση Ελλήνων στο εξωτερικό.

1. 15^{ος}- 16^{ος} αιώνας: Υποχρεωτική μετανάστευση μορφωμένων-λόγιων, ευγενών, στρατιωτών εξαιτίας των πολέμων και των Τούρκων.

➤ **Πρόσφυγες:**

- Από: Μάνη, Ναύπλιο, Ήπειρο εγκαταστάθηκαν σε: Ιταλία, κεντρική και δυτική Ευρώπη (ίδρυσαν ελληνικές παροικίες).
- Επάγγελμα: Στρατιώτες, ναυτικοί, έμποροι, τεχνίτες, αντιγραφείς χειρογράφων, δάσκαλοι.

2. 17^{ος}-18^{ος} αιώνας: Εθελοντική- ειρηνική $\Rightarrow$ οικονομικά αίτια.

- Μετανάστες: Εμπόριο βαμβακερών δερμάτων, χαλιών κτλ.- караβάνια(ομάδα εμπόρων που ταξίδευαν μαζί, χρησιμοποιώντας μουλάρια, για λόγους ασφάλειας-διανυκτέρευαν στα «χάνια»- πανδοχεία).

➤ **Σημαντικές ελληνικές παροικίες:**

Οδησός, Βιέννη, Τεργέστη, Σερβία, Ουγγαρία, Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (Βλαχία-Μολδαβία).

➤ **Οργάνωση Ελληνικών παροικιών:**

- Ίδρυση ναού για να τελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα.
- Σύνταξη καταστατικού για τον τρόπο οργάνωσης της κοινότητάς τους (κανόνες, υποχρεώσεις, δικαιώματα Ελλήνων).
- Έχτισαν μοναστήρια και κοινοτικά σχολεία.
- Έκδοση ελληνικών βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων.

- **Έλληνες της Διασποράς:** Μετανάστες που απέκτησαν πλούτη, ενίσχυσαν τα ελληνικά σχολεία και κατασκεύασαν πολυτελείς κατοικίες στον τόπο καταγωγής τους (αρχοντικά). Από αυτούς ξεκίνησε η πνευματική αναγέννηση του ελληνικού έθνους.

(Κάτω: Οδησός)

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ήταν οι περίοδοι μετανάστευσης των Ελλήνων στο εξωτερικό;
2. Τι γνωρίζετε για την 1^η περίοδο μετανάστευσης (αιτία- απασχόληση Ελλήνων);
3. Τι γνωρίζετε για την 2^η περίοδο μετανάστευσης (αιτία- απασχόληση Ελλήνων);
4. Αναφέρετε μερικές σημαντικές ελληνικές παροικίες.
5. Πώς οργανώνονταν οι Έλληνες των παροικιών;
6. Ποιους αποκαλούμε «Έλληνες της Διασποράς»;
7. Τι ήταν τα караβάνια;

Κεφάλαιο Β7: Οι δάσκαλοι του Γένους

- ✓ **Δάσκαλοι του Γένους** ⇨
  - Μορφωμένοι Έλληνες που συνέβαλαν στη διάδοση της ελληνικής παιδείας.
  - Ήταν κληρικοί ή έγιναν αργότερα.
  - Σπούδασαν: Στην σλαβωμένη Ελλάδα, στα Ιόνια νησιά, στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες.
  - Δίδασκαν σε: ναούς, μοναστήρια, σχολεία και δημόσιους χώρους.
  - Έγραφαν επιστολές και άρθρα σε περιοδικά και εφημερίδες.
- ✓ **Οι δάσκαλοι του Γένους συνέβαλαν:**
  1. Στην ίδρυση σχολείων.
  2. Στην τόνωση της ελληνικής παιδείας.
  3. Στην ιδεολογική προετοιμασία της Επανάστασης.
  4. Στην ανάπτυξη του φιλελληνισμού (ξένοι που αγαπούσαν τους Έλληνες και τον ελληνικό πολιτισμό) στη Δύση.
- ✓ **Νεοελληνικός Διαφωτισμός (18^{ος}- 19^{ος} αιώνες):** Η διάδοση φιλελεύθερων και ριζοσπαστικών-επαναστατικών ιδεών στην ελληνική χερσόνησο ⇨ δημιούργησε επαναστατική διάθεση στους υπόδουλους Έλληνες.
- ✓ **Έλληνες Διαφωτιστές:** Δημήτριος Καταρτζής (νομικός), Ευγένιος Βούλγαρης (κληρικός), Γρηγόριος Κωνσταντάς, Δανιήλ Φιλιππίδης, Μιχαήλ Περδικάρης (ιατρός).
- ✓ **Ελληνική Νομαρχία (1806):** Κείμενο Ελληνικού Διαφωτισμού.
  - Άγνωστος συγγραφέας.
  - Αφιερωμένο στο Ρήγα Βελεστινή.
  - Καταδικάζει την αναρχία και τη μοναρχία.
  - Μόνη λύση η νομαρχία, δηλαδή το πολίτευμα που εξουσιάζουν οι νόμοι.
- ✓ **Κοσμάς Αιτωλός:**
  - Συνδύασε την ελληνική παιδεία με τη θρησκευτική πίστη και την εθνική συνείδηση.
  - Μορφωμένος μοναχός του Αγίου Όρους- μάρτυρας.
  - Ίδρυε σχολεία στην ελληνική ύπαιθρο.
  - Το κήρυμά του είχε μεγάλη απήχηση στους υπόδουλους Έλληνες.

Ερωτήσεις:

1. Τι ήταν οι δάσκαλοι του Γένους; Που σπούδασαν και δίδασκαν και τι έγραφαν;
2. Που συνέβαλαν οι δάσκαλοι τους Γένους;
3. Τι εννοούμε όταν λέμε «ελληνικός διαφωτισμός»;
4. Ανάφερε μερικούς Έλληνες διαφωτιστές.
5. Τι ήταν η «ελληνική νομαρχία»;
6. Τι γνωρίζετε για τον Κοσμά τον Αιτωλό;
7. Ποιοι κατείχαν τη γνώση κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας;

Κεφάλαιο Β8: Ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Αδαμάντιος Κοραΐς

Ρήγας Βελεστινλής:

- Γιος εμπόρου.
- Γεννήθηκε στο Βελεστίνο της Θεσσαλίας (Φέρες).
- Υπήρξε Φαναριώτης και εκπρόσωπος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
- Μετανάστευσε στο Βουκουρέστι (γραμματέας του ηγεμόνα της Βλαχίας).
- Στόχος του: Απελευθέρωση της Ελλάδας.

Συγγραφικό έργο: Μεταφρασμένα γαλλικά μυθιστορήματα, σχολικό βιβλίο Φυσικής, Χάρτα της Ελλάδας, Θούριος (επαναστατικός ύμνος- σύμβολο του αγώνα για την ελευθερία).

Όραμα Ρήγα:

- Να συνεργαστούν όλοι οι βαλκανικοί λαοί ώστε να απελευθερωθούν από τους Οθωμανούς.
- Τη δημιουργία ενός δημοκρατικού και δίκαιου κράτους όπου θα κυριαρχούσε η ελληνική γλώσσα και παιδεία.

Σύλληψη Ρήγα (1797) από τους Αυστριακούς (σύμμαχοι των Οθωμανών Τούρκων) και παράδοση στους Τούρκους μαζί με 7 συντρόφους του Ρήγα- θανάτωση Ρήγα και συντρόφων του (τους έριξαν στον ποταμό Δούναβη).

Αδαμάντιος Κοραΐς:

- Καταγωγή: Χίος (πλούσια οικογένεια). Γέννηση: Σμύρνη (1748).
- Εκπρόσωπος Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
- Φοίτησε στην Ευαγγελική σχολή της Σμύρνης.
- Εγκαταστάθηκε στη Γαλλία (εκεί σπούδασε ιατρική).
- Υπέρμαχος της γαλλικής επανάστασης και των ιδεών της.
- Ασχολίες: Αντιγραφή, επιμέλεια και δημοσίευση χειρογράφων αρχαίων Ελλήνων.
- Πίστευε ότι για να ελευθερωθεί το ελληνικό έθνος πρέπει πρώτα να «μορφωθεί» μέσω μιας παιδείας, η οποία θα βασίζεται σε μια νέα ελληνική γλώσσα και όχι στην αρχαία.

Γλωσσική Συμβουλή Κοραΐ: Χρήση καθημερινής- ομιλούμενης γλώσσας της εποχής, χωρίς ξένες λέξεις και ιδιωτισμούς.

Συνεισφορά Κοραΐ:

- Συνέβαλε στην ιδεολογική προετοιμασία της Επανάστασης.
- Ίδρυση Ελληνικού Κομιτάτου (φιλελληνική οργάνωση) στο Παρίσι.
- Φιλοσοφική αρχή: Πίστη στη λογική του ανθρώπου.

Ερωτήσεις:

1. Τι γνωρίζετε για τον Ρήγα Βελεστινλή;
2. Τι γνωρίζετε για το συγγραφικό του έργο;
3. Ποιο ήταν το όραμά του;
4. Πώς συνελήφθη; Ποιο ήταν το τέλος του;
5. Τι γνωρίζετε για τον Αδαμάντιο Κοραΐ;
6. Τι συμβούλευε ο Κοραΐς όσον αφορά τη χρήση της γλώσσας;
7. Ποια η συνεισφορά του Κοραΐ;

Κεφάλαιο Β9: Τα κυριότερα επαναστατικά κινήματα

16^{ος} αιώνας:

- Κερκυραίοι, Κρητικοί, Μανιάτες (συχνά με τη συνεργασία των Βενετών και Ισπανών) στρέφονται κατά των Τούρκων.
- **Ναυμαχία Ναυπάκτου** (1571): Ο Τουρκικός στόλος καταστράφηκε από το στόλο των δυτικών ευρωπαϊκών κρατών.

17^{ος} αιώνας:

- Ο **Μητροπολίτης Λαρίσης Διονύσιος** (Φιλόσοφος) καλεί του Έλληνες της Θεσσαλίας και της Θεσπρωτίας να ξεσηκωθούν εναντίον των Τούρκων.
- Οι **Βενετοί** πολιορκήσαν την Αθήνα και κατέκτησαν την Πελοπόννησο, την οποία μετά από 20 χρόνια την ξανά-κατέλαβαν οι Οθωμανοί.

18^{ος} αιώνας:

- Η **Ρωσία** (ξανθό γένος) αναλαμβάνει δράση για την απελευθέρωση από τους Τούρκους.
- Αδερφοί Ορλώφ (1770) ⇒ θάνουν στη Μάχη μαζί με Έλληνες και Ρώσους στρατιώτες.
- Ναυμαχία Τσεσμέ ⇒ Ο Ορθόδοξος στόλος νίκησε τους Οθωμανούς και οι συγκρούσεις τερματίστηκαν με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή.
- Λάμπρος Κατσώνης (Λιβαδειά- αξιωματικός του ρωσικού στρατού) & Γεώργιος Ανδρίτσος (κλέφτης) ⇒ με το μικρό τους στόλο επιτίθονταν στα τουρκικά πλοία.

Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή: Ήταν πολύ σημαντική καθώς:

1. Η Ρωσία μπορούσε πλέον να παρεμβαίνει στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας για να προστατεύει τους Χριστιανούς που ζούσαν εκεί.
2. Οι Έλληνες έμποροι μπορούσαν να υψώνουν στα καράβια τους τη ρωσική σημαία (ασφαλές εμπόριο).

Τέλη 18^{ου} αιώνα: Οι Έλληνες ανέμεναν βοήθεια από τους Γάλλους του Ναπολέοντα η οποία όμως δεν ήρθε ποτέ ⇒ Οι Έλληνες συνειδητοποιούν ότι μόνοι τους πρέπει να διεκδικήσουν την απελευθέρωση τους και ότι καμιά χώρα δεν θα τους βοηθούσε.

Ναυμαχία
Τσεσμέ

Ερωτήσεις:

1. Ποια επαναστατικά κινήματα εκδηλώθηκαν τον 16^ο αιώνα; Τι έγινε στη Ναυμαχία της Ναυπάκτου;
2. Ποια επαναστατικά κινήματα εκδηλώθηκαν τον 17^ο αιώνα;
3. Ποια επαναστατικά κινήματα εκδηλώθηκαν τον 18^ο αιώνα; Τι έγινε στη Ναυμαχία του Τσεσμέ;
4. Γιατί η συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή ήταν πολύ σημαντική για τους Έλληνες;
5. Τι συνειδητοποίησαν οι Έλληνες στα τέλη του 18^{ου} αιώνα;
6. Γιατί απέτυχαν όλα τα επαναστατικά κινήματα πριν την επανάσταση του 1821;

Κεφάλαιο Β10: Οι αγώνες των Σουλιωτών

Σουλιώτες:

- Ήταν βοσκοί.
- Μιλούσαν ελληνικά και αρβανίτικα.
- Ήσαν επιδρομές στον κάμπο για να εξασφαλίσουν ζώα και δημητριακά.

Σουλιώτες $\Rightarrow$ Ικανοί- γενναίοι πολεμιστές

1. Δύσκολες συνθήκες ζωής.
2. Ήταν τολμηροί και είχαν πολύ καλή γνώση των όπλων.
3. Είχαν ομαδικό πνεύμα και άριστη γνώση του εδάφους.
4. Πολεμούσαν οχυρωμένοι πίσω από φυσικά εμπόδια.
5. Επιτίθονταν με τα σπαθιά συχνά απέναντι σε περισσότερους αντιπάλους.
6. Πολλοί έγιναν οπλαρχηγοί της Επανάστασης.

Τούρκοι $\Rightarrow$ Δεν μπορούσαν για χρόνια να κατακτήσουν το Σούλι $\Rightarrow$ Το Σούλι ήταν κοντά στη θάλασσα και μπορούσε να προμηθεύεται όπλα, χρήματα και πυρομαχικά από τα Επτάνησα συνεργαζόμενο με τις ξένες δυνάμεις (Γαλλία- Ιταλία) όποτε αυτές συγκρούονταν με την Υψηλή Πύλη (Οθωμανική Αυτοκρατορία) .

1803 $\Rightarrow$ Κατάκτηση Σουλίου από τους Τούρκους (Αλή Πασάς). Ο καλόγερος Σαμουήλ ανατινάχτηκε μαζί με τους Τούρκους όταν αυτοί κατέλαβαν το οχυρό Κούγι.

- Κάποιοι Σουλιώτες κατέφυγαν στην Κέρκυρα.
- Άλλοι συνθηκολόγησαν με τους Τούρκους και κατέφυγαν με ασφάλεια στην Πρέβεζα.

Σουλιώτες (Επτάνησα) $\Rightarrow$ Υπηρέτησαν τους Ρώσους και μετά τους Γάλλους.

1820 $\Rightarrow$ Ο Σουλτάνος τους καλεί να κατοικήσουν στο Σούλι αρκεί να τον βοηθήσουν να εξοντώσει τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων $\Rightarrow$ Οι Σουλιώτες αντιμετωπίζουν τον Αλή Πασά με επιτυχία.

1822 $\Rightarrow$ Αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το Σούλι αβοήθητοι $\Rightarrow$ Κατέφυγαν στη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο.

Ερωτήσεις:

1. Ποια ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά των Σουλιωτών;
2. Για ποιο λόγο οι Σουλιώτες ήταν γνωστοί ως ικανοί πολεμιστές;
3. Γιατί οι Τούρκοι δεν μπορούσαν για χρόνια να κατακτήσουν το Σούλι;
4. Πότε κατακτήθηκε το Σούλι, από ποιον και που διέφυγαν οι Σουλιώτες;
5. Τι διεμήνυσε ο σουλτάνος στους Σουλιώτες το 1820; Πως κατέληξε τελικά η ηρωική αντίσταση των Σουλιωτών;
6. Τι ήταν η «Υψηλή Πύλη»;

Κεφάλαιο Γ1: Η Φιλική Εταιρεία

Φιλική Εταιρεία ⇨ Ιδρύθηκε στην Οδησό της Ρωσίας 7 χρόνια πριν την επανάσταση του 1821 με σκοπό να συντονίσει τους Έλληνες και να τους προετοιμάσει για την απελευθέρωσή τους.

Ιδρυτές: Εμμανουήλ Ξάνθος, Νικόλαος Σκουφάς, Αθανάσιος Τσακάλωφ

Γεγονότα που ευνόησαν την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας:

1. Το επαναστατικό ήθος του Ρήγα Βλεστινλή.
2. Οι αγώνες του Λάμπρου Κατσώνη και των Σουλιωτών.
3. Η αναστάτωση που προκαλούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία οι απειθαρχοί πασάδες.

Φιλικοί:

- ✓ Χρησιμοποιούσαν κρυπτογραφικό κώδικα για την επικοινωνία τους (ασφάλεια).
- ✓ Είχαν ψευδώνυμο (μυστικότητα).
- ✓ Έδιναν όρκο αφοσίωσης στην Φιλική Εταιρεία.

Εμπόδια σχεδίου Φιλικής Εταιρείας:

- ✓ Οι Φιλικοί (οι ηγέτες της) άφηναν το λαό να πιστεύει ότι πίσω από τη Φ.Ε. κρύβεται μια μεγάλη δύναμη (Ρωσία) ⇨ ψέμα/πλάνη.
- ✓ Η οργάνωση στηριζόταν (μόνο) στον ενθουσιασμό λόγιων πατριωτών και πλούσιων εμπόρων.

1818 ⇨ Μεταφορά της έδρας της Φ.Ε. από την Οδησό στην Κωνσταντινούπολη (αύξηση μελών).

Γνωστά μέλη της Φ.Ε. ⇨ Παπαφλέσσας (Γρ. Δικαίος), Κολοκοτρώνης, Ολύμπιος, Σέκερης.

Υποψήφιοι Αρχηγοί της Φ.Ε.:

- ✓ Ιωάννης Καποδίστριας ⇨ Υπουργός Εξωτερικών Ρωσίας ⇨ Αρνήθηκε.
- ✓ Αλέξανδρος Υψηλάντης ⇨ Στρατηγός του Τσάρου ⇨ Δέχτηκε με προθυμία. Πήρε τον τίτλο του Γενικού Έφορου της Φ.Ε.

Σχέδιο Φιλικών:

- ✓ Να ξεκινήσει η επανάσταση από τη Μολδοβλαχία και την Πελοπόννησο ώστε να διασπαστεί ο Οθωμανικός στρατός, ο οποίος ήταν σε διαμάχη με τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων.
- ✓ Εξέπασμα ταραχών ταυτόχρονα και στην Κωνσταντινούπολη.
- ✓ Ζήτησαν από Βούλγαρους και Σέρβους να ξεσηκωθούν εναντίον των Οθωμανών.
- ✓ Πρόσμεναν βοήθεια από τη Ρωσία.

Ερωτήσεις:

1. Που και πότε ιδρύθηκε η Φ.Ε.; Ποιοι ήταν οι ιδρυτές της και ποιος ο σκοπός της ίδρυσής της;
2. Ποια γεγονότα ευνόησαν την ίδρυση της Φ.Ε.;
3. Πως γίνονταν κάποιος μέλος της Φ.Ε.;
4. Ποιο ήταν το σχέδιο της Φ.Ε. και ποια εμπόδια υπήρχαν στην υλοποίησή του;
5. Πότε αυξήθηκαν τα μέλη της Φ.Ε.;
6. Ανάφερε μερικά γνωστά μέλη της Φ.Ε.
7. Σε ποιους πρότειναν οι ιδρυτές της Φ.Ε. την αρχηγία; Ποιος τελικά έγινε επικεφαλής;

Κεφάλαιο Γ2: Η εξέγερση στη Μολδοβλαχία

Λόγοι επιλογής Μολδοβλαχίας για να ξεκινήσει η επανάσταση:

1. Εκεί δεν υπήρχε Οθωμανικός στρατός.
2. Εκεί κατοικούσαν πολλοί Έλληνες.
3. Οι ηγεμόνες εκεί ήταν Έλληνες.
4. Εκεί υπήρχαν ένοπλα σώματα (Φαρμάκης- Ολύμπιος).

Φεβρουάριος 1821 ⇨ Ξεκίνημα της επαναστάτης στη Μολδαβία (Γάσιο- πρωτεύουσα) με αρχηγό τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Λόγω δυσκολιών ο Υψηλάντης στράφηκε στο Βουκουρέστι.

«Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος» ⇨ Προκήρυξη που εξέδωσε ο Υψηλάντης με την οποία καλούσε όλους τους Έλληνες της περιοχής να ξεσηκωθούν εναντίον των Τούρκων. ⇨ Κατάληψη Βουκουρεστίου.

Ποιοι καταδίκασαν την επανάσταση στη Μολδοβλαχία:

1. Οι Μεγάλες Δυνάμεις.
2. Ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε' (υπό την πίεση των Τούρκων).
3. Ο τσάρος της Ρωσίας ⇨ Καθαίρεσε (παραιτήσε) τον Υψηλάντη από αξιωματικό του ρωσικού στρατού και επέτρεψε στον οθωμανικό στρατό να εισβάλει στη περιοχή.

Μάχη στο Δραγατσάνι (Ιούνιος 1821) ⇨ Ήττα των Ελλήνων. Ο Ιερός Λόχος (ένοπλο σώμα εθελοντών Ελλήνων σπουδαστών) έχασε περισσότερα από τα μισά μέλη του.

Υψηλάντης ⇨ Καταδιώχτηκε. Κατέφυγε στην Αυστρία μαζί με μερικούς αξιωματικούς και αρκετούς στρατιώτες.

Φαρμάκης Ιωάννης ⇨ Σκοτώθηκε σε μάχη με τους Τούρκους.

Ολύμπιος Γεωργάκης ⇨ Ανατινάχτηκε στη μονή Σέκου μαζί με τους συμπολεμιστές του για να μην πιαστεί αιχμάλωτος από τους Τούρκους (Σεπτέμβριος 1821).

Επανάσταση στη Μολδοβλαχία:

- Κράτησε 7 μήνες.
- Απέτυχε αλλά:
  1. Κατάφερε να διασπάσει τα οθωμανικά στρατεύματα.
  2. Κατάφερε να επιταχύνει την επανάσταση στην Ελλάδα.

Ερωτήσεις:

1. Που επιλέχθηκε να ξεκινήσει η επανάσταση και γιατί;
2. Πότε ξεκίνησε η επανάσταση;
3. Τι ήταν το «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος» που εξέδωσε ο Υψηλάντης;
4. Από ποιους καταδικάστηκε η επανάσταση στη Μολδοβλαχία; Ποια ήταν η αντίδραση του τσάρου;
5. Τι έγινε στο Δραγατσάνι;
6. Ποια ήταν η κατάληξη των αγωνιστών Φαρμάκη και Ολύμπιου;
7. Πόσο κράτησε η επανάσταση στη Μολδοβλαχία; Πέτυχε;

Κεφάλαιο Γ3: Η επανάσταση στην Πελοπόννησο

Λόγοι επιλογής Πελοποννήσου ως περιοχής έναρξης της επανάστασης:

1. Οι Έλληνες ήταν περισσότεροι σε αριθμό από τους Οθωμανούς εκεί.
2. Αρχιετοί Οθωμανοί της Πελοποννήσου είχαν μετακινηθεί στην Ήπειρο για να πολεμήσουν τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων.
3. Η Πελοπόννησος είναι ορεινή (ευνοούσε τον κλεφτοπόλεμο).
4. Έχει μεγάλη απόσταση από την Κωνσταντινούπολη.
5. Υπήρχαν εκεί πολλοί Φιλικοί.

Αρχές 1821: Ο Κολοκοτρώνης (πρώην κλέφτης και αξιωματικός των βρετανικών και γαλλικών στρατευμάτων) και ο Παπαφλέσσας (αρχιμανδρίτης- Γρηγόριος Δίκαιος) φτάνουν στην Πελοπόννησο για να συντονίσουν την επανάσταση σε συνεργασία με τους προκρίτους και τους αρχιερείς της περιοχής.

Οι **Τούρκοι** αρχίζουν να ανησυχούν ⇒ καλούν τους αρχιερείς και τους προεστούς στην Τριπολιτσά ⇒ όσοι πήγαν φυλακίστηκαν.

10 Μαρτίου: Σύσκεψη αρχιερέων και προκρίτων στη μονή της Αγίας Λαύρας όπου αποφάσισαν να ξεκινήσουν τη διαδικασία στρατολόγησης των νέων.

23 Μαρτίου ⇒ Κατάληψη Καλαμάτας από τους Έλληνες (οι Οθωμανοί κατέφυγαν στα κάστρα όπου πολιορκήθηκαν από τους Έλληνες). Οι Έλληνες στην Πάτρα υψώνουν τη σημαία της Ελευθερίας με ηγέτη το μητροπολίτη Παλαιών Πατρών Γερμανό.

Απρίλιος 1821 ⇒ Οι Έλληνες καταλαμβάνουν το Λεβίδι της Αρκαδίας.

Αργότερα την ηγεσία της επανάστασης ανέλαβε ο Κολοκοτρώνης ⇒ **Σχέδιο Κολοκοτρώνη:** Να καταλάβουν οι Έλληνες την Τριπολιτσά που ήταν το διοικητικό και στρατιωτικό κέντρο της Πελοποννήσου και μετά τα υπόλοιπα φρούρια.

Ιούνιος 1821: Φθάνει στην Πελοπόννησο ο Δημήτριος Υψηλάντης (αδερφός του Αλέξανδρου-φυλακισμένος) για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα ⇒ Κατάληψη Μονεμβασιάς και Νεοκάστρου (Ναυαρίνο).

Ερωτήσεις:

1. Για ποιους λόγους επιλέχθηκε η Πελοπόννησος ως κατάλληλο μέρος για την έναρξη της επανάστασης;
2. Ποιοι έφθασαν στην Πελοπόννησος αρχές του 1821 και πως αντέδρασαν οι Τούρκοι;
3. Τι έγινε στις 10 Μαρτίου 1821 και ποιες οι πρώτες επιτυχίες των Ελλήνων απέναντι στους Οθωμανούς;
4. Ποιο ήταν το σχέδιο του Κολοκοτρώνη;
5. Τι συνέβη τον Ιούνιο του 1821;
6. Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές στην έναρξη της επανάστασης στην Πελοπόννησο;

Κεφάλαιο Γ4: Η επανάσταση στη Στερεά Ελλάδα

Λόγοι που η επανάσταση στη Στερεά Ελλάδα ήταν δύσκολη:

1. Είχε μικρό αριθμό Ελλήνων και ήταν αραιοκατοικημένη περιοχή.
2. Οι πρόκριτοι εκεί δεν είχαν μεγάλη πολιτική εμπειρία.
3. Υπήρχε ισχυρή παρουσία Οθωμανικού στρατού στη Λαμία και την Εύβοια.
4. Εκεί κοντά βρισκόταν ο πολύ ικανός Χουρσίτ Πασάς.

Πλεονέκτημα: Στην περιοχή υπήρχαν φημισμένοι κλέφτες και αρματολοί.

Ιανουάριος 1821: Πραγματοποιήθηκε η πρώτη σύσκεψη των οπλαρχηγών στη Λευκάδα και ορίστηκε ως ημερομηνία έναρξης της επανάστασης η 25^η Μαρτίου.

Περιοχές που κατέλαβαν οι Έλληνες: Άμφισσα (πόλη των Σαλώνων), Λιβαδιά, Αταλάντη, Θήβα, Χαλκίδα, Αγρίνιο (Βραχώρι), Αιτωλικό, Μεσολόγγι.

Αντίδραση Οθωμανών: Ο Χουρσίτ Πασάς έστειλε από τα Ιωάννινα τους πασάδες Κιοσέ Μεχμέτ και Ομέρ Βρυώνη.

Μάχη στις γέφυρες Γοργοποτάμου (Δυοβουνιώτης) ⇔ Εκδιώχθηκε από τους Οθωμανούς.

Μάχη στην Ηράκλεια (Πανουργιάς) ⇔ Εκδιώχθηκε και τραυματίστηκε από τους Οθωμανούς ενώ σκοτώθηκε ο επίσκοπος Σαλώνων Ησαΐας.

Μάχη Αλαμάνας (Αθανάσιος Διάκος) ⇔ Οι Έλληνες μετά από επίθεση των Τούρκων οπισθοχώρησαν στο όρος Καλλίδρομο. Ο Αθανάσιος Διάκος δεν εγκατέλειψε τη θέση του, τραυματίστηκε και πιάστηκε αιχμάλωτος. Ο Ομέρ Βρυώνης αναγνωρίζοντας τη γενναιότητά του, του πρότεινε να του χαρίσει τη ζωή αρκεί να συμμετάσχει στο στρατό του. Ο Α. Διάκος αρνήθηκε και θανατώθηκε με φριχτό τρόπο.

Ο θάνατος του Α. Διακού:

1. Απέδειξε ότι η επανάσταση ήταν ένας αποφασιστικός αγώνας στον οποίο οι Έλληνες θα έδιναν και τη ζωή τους για να νικήσουν.
2. Ενέπνευσε τους Έλληνες οι οποίοι πήραν ενδύση νικώντας στο Χάνι της Γραβιάς τους Οθωμανούς.

Χάνι της Γραβιάς (8 Μαΐου 1821): Ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος κλείστηκε στο Χάνι με 118 πολεμιστές ενώ βοηθούσαν από τα γύρω υψώματα και οι Πανουργιάς και Δυοβουνιώτης (οπλαρχηγοί) ⇔ Η μάχη σταμάτησε το βράδυ ⇔ μεγάλες απώλειες για τους Οθωμανούς (800 Τούρκοι σκοτώθηκαν ενώ μόλις 6 Έλληνες).

Η μάχη- νίκη των Ελλήνων στο Χάνι της Γραβιάς:

1. Ανέκοψε την πορεία των Τούρκων προς την Πελοπόννησο.
2. Τόνωσε το ηθικό των Ελλήνων.

Ερωτήσεις:

1. Για ποιους λόγους η επανάσταση στη Στερεά Ελλάδα ήταν δύσκολη; Ποιο το μόνο πλεονέκτημα;
2. Τι αποφασίστηκε στη Λευκάδα;
3. Ποιες περιοχές κατέλαβαν οι Έλληνες και πως αντέδρασαν οι Οθωμανοί;
4. Ποιες σπουδαιές μάχες δόθηκαν στη Στερεά Ελλάδα; (ονομαστικά μαζί με τον οπλαρχηγό της καθεμιάς).
5. Τι έγινε στη μάχη της Αλαμάνας;
6. Είχε αντίκρισμα ο φριχτός θάνατος του Α. Διακού στους Έλληνες;
7. Τι έγινε στο Χάνι της Γραβιάς και ποια σημασία είχε η έκβαση της;

Κεφάλαιο Γ5: Η επανάσταση στα νησιά του Αιγαίου

Νησιά που επαναστάτησαν:

- Σπέτσες (Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα: Διέθεσε πλοία για τον «αγώνα»).
- Ύδρα (Αντώνης Οικονόμου & Ανδρέας Μιαούλης).
- Ψαρά (Κ. Κανάρης & Δ. Παπανικολής), Κάσος, Σάμος, Δωδεκάνησα, Κρήτη (Σφακιά).

Τα ελληνικά καράβια:

1. Ήταν λιγότερα σε αριθμό.
  2. Ήταν πιο μικρά αλλά:
  3. Ήταν ταχύτερα.
  4. Είχαν πληρώματα με μεγάλη ναυτική εμπειρία.
- ⇒ Κυριαρχούσαν στο Αιγαίο.

Οι Έλληνες ναυτικοί ήταν ικανοί σε τρία είδη πολεμικών επιχειρήσεων:

1. Στην πολιορκία παραθαλάσσιων κάστρων (πχ. Μονεμβασιά & Ναυαρίνο).
2. Στις καταδρομές στα παράλια της Μικρα- Ασίας ⇒ αιχμαλώτιζαν ή κατέστρεφαν τα εχθρικά πλοία.
3. Στις ναυμαχίες στην ανοιχτή θάλασσα ⇒ Με τα πυρπολικά (πλοία γεμάτα εύφλεκτο υλικό) έκαιγαν τα οθωμανικά πλοία.

Αντίδραση Τούρκων: Τον Απρίλιο του 1822 κατέστρεψαν τη Χίο ολοκληρωτικά και έσφαξαν τους περισσότερους κατοίκους του νησιού.

Σουλτάνος ⇒ Για να μην ηττηθεί, ζήτησε τη βοήθεια του Αιγύπτιου πασά Μεχμέτ Αλή ⇒ Διέθετε εκπαιδευμένο στρατό και στόλο ⇒ Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος επιτέθηκε στα Ψαρά και την Κάσο (κύριες ελληνικές ναυτικές βάσεις) και τα κατέστρεψε (1824).

Ναυμαχία στον κόλπο του Γέροντα (1824): Ο ελληνικός στόλος νίκησε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο (αν και ήταν λιγότεροι οι Έλληνες) ⇒ Ο Ανδρέας Μιαούλης (ναύαρχος) είχε σημαντική συνεισφορά στη νίκη αυτή. Τα ελληνικά πυρπολικά κατέστρεψαν μια τουρκική φρεγάτα με 1000 ανύστες ⇒ Υποχώρηση Τούρκοαιγυπτίων.

Ερωτήσεις:

1. Ποια νησιά επαναστάτησαν;
2. Ποια μειονεκτήματα και ποια πλεονεκτήματα είχαν τα ελληνικά καράβια;
3. Σε ποια πολεμικά είδη ήταν πολύ ικανοί οι Έλληνες ναυτικοί;
4. Πως αντέδρασαν οι Οθωμανοί στην επαναστατική δραστηριότητα των νησιών;
5. Με ποιον συνεργάστηκε ο Σουλτάνος και γιατί;
6. Τι έγινε στη ναυμαχία του Γέροντα;
7. Ανάφερε μερικούς Έλληνες επαναστάτες που συμμετείχαν στις επαναστάσεις στο Αιγαίο.

Κεφάλαιο Γ6: Η επανάσταση στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία

Ήπειρος:

- Σουλιώτες $\Rightarrow$ επαναστάτησαν $\Rightarrow$ επιτέθηκαν εναντίον της Πάργας και της Άρτας αλλά δεν κατάφεραν να τις κατακτήσουν. Νίκησαν τον οθωμανικό στρατό στα Πέντε Πηγάδια αλλά υποχώρησαν καθώς οι Αλβανοί σύμμαχοι τους, τους εγκατέλειψαν $\Rightarrow$ Υπέγραψαν τρίμηνη ανακωχή με τους Οθωμανούς.
- Μάχη του Πέτα (1822): Οι Έλληνες με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο ηττήθηκαν από τους Οθωμανούς για να τους εμποδίσουν να προχωρήσουν στην Πελοπόννησο.
  - 1) Το 1/3 των Ελλήνων αγωνιστών σκοτώθηκε.
  - 2) Πολλοί αιχμαλωτίστηκαν.
  - 3) 68 από τους 93 φιλέλληνες «έπεσαν» στη μάχη.
  - 4) Άνοιξε ο δρόμος για την κατάληψη της Δυτικής Ελλάδας από τους Τούρκους.
  - 5) Οι Σουλιώτες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν οριστικά το Σούλι.

Θεσσαλία (Ανθιμος Γαζής, Κυριάκος Μπασδέκης):

- Εξεγέρθηκαν οι κάτοικοι του Πηλίου $\Rightarrow$ πολιόρκησαν το Βόλο και το Βελεστίνο χωρίς όμως να καταφέρουν να τα κατακτήσουν.

Μακεδονία (Εμμανουήλ Παπάς):

- Εμμανουήλ Παπάς $\Rightarrow$ Ανακηρύχθηκε στο Άγιο Όρος αρχηγός και υπερασπιστής της Μακεδονίας και κήρυξε την επανάσταση επίσημα. Ξεσήκωσε τον Πολύγυρο και τη Σιθωνία.
- Αντίδραση Τούρκων:
  - 1) Αφόπλισαν τους κατοίκους και συνέλαβαν τους προεστούς των περιοχών αυτών. Νίκησαν στα Βασιλικά και την Κασσάνδρα.
  - 2) Κατέλαβαν τη Νάουσα (Απρίλιος 1822). Οι κάτοικοι (γυναίκες & παιδιά) της Νάουσας για να αποφύγουν την αιχμαλωσία έπεσαν στον γιρεμό της Αράπιτσας.

Ήπειρος- Θεσσαλία- Μακεδονία $\Rightarrow$ Η επανάσταση απέτυχε.

Διαβίωση αγωνιστών:

- Τρέφονταν με ψωμί και αλεύρι-λάδι και κρεμμύδια (κουρκούτι).
- Στις εκστρατείες είχαν όπλα, ρούχα και την κάπα τους. Έτρωγαν παξιμάδι, ψωμί και κρεμμύδι.
- Για τους τραυματίες έκαναν γιατροσόφια. Γιατροί δεν υπήρχαν και τα φάρμακα ήταν λιγιστά.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ενέργειες έκαναν οι Σουλιώτες στην Ήπειρο;
2. Τι έγινε στη μάχη του Πέτα και ποιες συνέπειες είχε;
3. Ποιες επαναστατικές ενέργειες έγιναν στη Θεσσαλία;
4. Ποιος ανέλαβε την επανάσταση στη Μακεδονία, τι ενέργειες έκανε και ποια η αντίδραση των Τούρκων;
5. Ποιο αποτέλεσμα είχαν οι επαναστατικές ενέργειες στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία;
6. Ποια ήταν η καθημερινή ζωή των Ελλήνων αγωνιστών;

Κεφάλαιο Γ7: Η άλωση της Τριπολιτσάς

Τριπολιτσά: Το πιο σημαντικό οικονομικό, στρατιωτικό και διοικητικό κέντρο της Πελοποννήσου. Ήταν μια μεγάλη πόλη στην οποία ζούσαν Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι.

Χουρσίτ Πασάς ⇒ Στέλνει στην Τριπολιτσά 3500 στρατιώτες για να την υπερασπιστούν.

Κολοκοτρώνης:

- Πρότεινε να πολιορκήσουν οι Έλληνες την Τριπολιτσά επειδή ήταν η διοικητική και στρατιωτική έδρα των Τούρκων.
- Πίστευε ότι αν οι Έλληνες καταλάβουν την Τριπολιτσά θα καταφέρουν να κυριεύσουν και τα υπόλοιπα κάστρα της Πελοποννήσου.

Βαλτέτσι (περιοχή κοντά στη Τρίπολη) ⇒ Ήττα των Τούρκων ⇒ Άνοιξε ο δρόμος για την Τριπολιτσά.

Πολιορκία Τριπολιτσάς:

- Δημήτριος Υψηλάντης (αρχηγός αγώνα)
- 4 στρατόπεδα:
  1. Στρατόπεδο Κολοκοτρώνη
  2. Στρατόπεδο Αναγνωσταρά
  3. Στρατόπεδο Γιατράκου
  4. Στρατόπεδο Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη
- Ελληνικό μπλόκο στα Μέγαρα για να εμποδίσει να έρθουν τουρκικές ενισχύσεις από Αθήνα.

Αποτέλεσμα πολιορκίας:

- Τα τρόφιμα των Τούρκων λιγόστευαν και άρχισε η διχόνοια ανάμεσα στους Τούρκους.
- Η Τριπολιτσά καταλήφθηκε από τους Έλληνες στις 23 Σεπτέμβρη 1821.
- Ακολούθησαν σφαγές και λεηλασίες Τούρκων από Έλληνες.
- Οι Τούρκοι παραδόθηκαν (λόγω έλλειψης νερού).

Σπουδαιότητα κατάληψης Τριπολιτσάς:

1. Καταστράφηκε η πιο σημαντική στρατιωτική βάση των Τούρκων στην Πελοπόννησο.
2. Χιλιάδες τουρκικά όπλα πέρασαν στα χέρια των Ελλήνων.
3. Τονώθηκε το ηθικό των Ελλήνων (Οι Έλληνες ξεκίνησαν να πιστεύουν ότι οι Τούρκοι δεν ήταν ανίκητοι).

Ερωτήσεις:

1. Τι γνωρίζετε για την Τριπολιτσά;
2. Πως πρότεινε ο Κολοκοτρώνης να ξεκινήσει η επανάσταση και γιατί;
3. Πως αντέδρασε ο Χουρσίτ Πασάς;
4. Τι έγινε στο Βαλτέτσι και ποια η σημασία αυτής της μάχης;
5. Πως οργανώθηκε η πολιορκία της Τριπολιτσάς;
6. Ποια ήταν τα αποτελέσματα της πολιορκίας;
7. Γιατί ήταν σημαντική η κατάκτηση της Τριπολιτσάς από τους Έλληνες;

Κεφάλαιο Γ8: Οι αγώνες του Κανάρη

Πυρπολικά ή μπουρλότα ⇔

1. Μικρά πλοία (σκάφη) γεμάτα με εκρηκτικά υλικά που τα έσπρωχναν προς τα τουρκικά για να τα κάψουν.
2. Αργότερα πάνω στα πυρπολικά υπήρχαν εθελοντές, οι **μπουρλοτιέρηδες**, οι οποίοι αναλάμβαναν να οδηγήσουν σωστά & αθόρυβα το σκάφος και μόλις πλησίαζε στο εχθρικό πλοίο το εγκατέλειπαν. Ο κυβερνήτης έμενε τελευταίος και άναβε το φτιλί με δαυλό.
3. Χρησιμοποιούνταν και κατά τη διάρκεια της ημέρας σε ναυμαχίες. Με ελιγμούς πραγματοποιούσαν επιθέσεις στα εχθρικά πλοία.
4. Προκαλούσαν τρόμο στους εχθρούς (από τις 59 πυρπολήσεις οι 39 ήταν επιτυχημένες).

Μπουρλοτιέρηδες: Δ. Παπανικολής (Ψαριανός), Κ. Κανάρης (Ψαριανός)

Κ. Κανάρης:

- Αρχικά ήταν στο εμπορικό ναυτικό.
- Τον Ιούνιο του 1822 ανατίναξε την τουρκική ναυαρχίδα στο λιμάνι της Χίου. Συνολικά σκοτώθηκαν 2000 Οθωμανοί ναύτες και στρατιώτες και ο αντιναύαρχος των Τούρκων, Καρά Αλής την ώρα που γιόρταζαν το μπαϊράμι (η μεγαλύτερη θρησκευτική εορτή των μουσουλμάνων).
- Πυρπόλησε την αντιναυαρχίδα του τουρκικού στόλου στην Τένεδο.
- Το 1824 κατέστρεψε 2 τουρκικά πολεμικά πλοία στη Σάμο και στη Μυτιλήνη.
- Το 1826 τραυματίστηκε και κινδύνεψε να αιχμαλωτιστεί.

Σχέδιο Κανάρη:

- Οι Έλληνες να πυρπολήσουν τον αιγυπτιακό στόλο στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας (ναυτική βάση Αιγυπτίων).
- 3 πυρπολικά & 2 πολεμικά πλοία πλησίασαν στην Αλεξάνδρεια. Στο λιμάνι μπήκε μόνο ο Κανάρης με το πυρπολικό του αλλά αναγκάστηκε να βάλει πρόωρα φωτιά καθώς:
  1. Ένα γαλλικό πολεμικό πλοίο τον αντιλήφθηκε και τον κανονιοβόλησε.
  2. Ο άνεμος είχε κοπάσει.

Αναγνώριση Κανάρη:

- Μετά την απελευθέρωση διορίστηκε αρχηγός του στόλου των πυρπολικών και αργότερα έγινε ναύαρχος και πρωθυπουργός.
- Το όνομά του δόθηκε σε τρία πολεμικά σκάφη.

Η καταστροφή των Ψαρών (21 Ιουνίου 1824): Οι Τούρκοι στρατιώτες αποβιβάστηκαν στο νησί και το κατέστρεψαν ολοκληρωτικά. Οι μισοί κάτοικοι του νησιού σκοτώθηκαν (15000 περίπου), άλλοι αιχμαλωτίστηκαν και άλλοι έγιναν πρόσφυγες.

Ερωτήσεις:

1. Τι ήταν τα πυρπολικά και ποιος ο ρόλος τους στις ναυτικές επιχειρήσεις;
2. Τι ήταν οι μπουρλοτιέρηδες; Ανάφερε τους πιο γνωστούς.
3. Τι γνωρίζεις για την πολεμική δράση του Κανάρη;
4. Ποιο σχέδιο είχε ο Κανάρης και γιατί απέτυχε;
5. Πως το ελληνικό κράτος αναγνώρισε την προσφορά του Κανάρη;
6. Τι γνωρίζεις για την καταστροφή των Ψαρών από τους Τούρκους;

Κεφάλαιο Γ9: Η εκστρατεία του Δράμαλη- Δερβενάκια

Τούρκοι ⇒ Επιχειρούν να στείλουν στην Πελοπόννησο τρία ασκέρια (στρατιωτικά τμήματα) ⇒ Αποτυγχάνουν λόγω της ένοπλης αντίστασης των Ελλήνων.

Δράμαλης:

- Πραγματικό όνομα: Μαχμούτ (ονομάστηκε Δράμαλης επειδή καταγόταν από τη Δράμα)
- Διοικητής ενός στρατιωτικού τμήματος. Αρχηγός της εκστρατείας στην Πελοπόννησο.
- Πασάς της Λάρισας
- Διέθετε στρατιωτική εμπειρία.
- Κατέστειλε τα επαναστατικά κινήματα στο Πήλιο, στα Άγραφα και στον Ασπρόπυργο.

Επιχείρηση Δράμαλη: Συγκέντρωσε 18.000 στρατιώτες, πυροβόλα και μεταφορικά ζώα. Μετά κατευθύνθηκε νότια, πυρπόλησε τη Θήβα, πήγε στην Κόρινθο και έφτασε μέχρι το Άργος. Εκεί τον σταμάτησε ο Κολοκοτρώνης κλείνοντας όλα τα περάσματα.

Οι Έλληνες εφάρμοσαν την **τακτική της «καμένης γης»**: Κατέστρεψαν σκόπιμα τις καλλιέργειες και αφάνισαν τα ζώα ώστε να μην μπορεί να ανεφοδιαστεί ο αντίπαλος.

- Οι Οθωμανοί αναγκάζονται να γυρίσουν στην Κόρινθο:
  1. Πείνα
  2. Εξάντληση
  3. Ασθένειες
- Ο Κολοκοτρώνης είχε κλείσει όλα τα περάσματα και οι Οθωμανοί παγιδεύτηκαν.

Μάχη στα Δερβενάκια (26 Ιουλίου 1822): Ο Κολοκοτρώνης με 2500 χιλιάδες στρατιώτες (800 ήταν κρυμμένοι σε θάμνους) παγίδευσε τους Οθωμανούς. Στο σημείο ήρθε για βοήθεια ο Παπαφλέσσας και ο αδερφός του Νικήτας Φλέσσας. Νίκησαν οι Έλληνες. Όσοι Τούρκοι σώθηκαν κατέφυγαν στην Κόρινθο. Ο Κολοκοτρώνης ανακηρύχθηκε αρχιστράτηγος.

Δράμαλης: Είχε χάσει το 1/5 του στρατού, πολεμικό υλικό και πολλά ζώα. Πέθανε στην Κόρινθο από τη λύπη του.

Σημαίες: Στην επανάσταση κάθε περιοχή και κάθε καπετάνιος είχαν τη δική τους σημαία (με κοινά σημεία το σταυρό και το σύνθημα «ελευθερία ή θάνατος»). Δεν υπήρχε μια ενιαία σημαία. Η σημερινή ελληνική σημαία καθιερώθηκε το 1822 με το Σύνταγμα της Επιδάουρου.

Ερωτήσεις:

1. Τι επιχειρήσαν να κάνουν οι Τούρκοι; Πέτυχε το σχέδιό τους;
2. Τι γνωρίζετε για τον Δράμαλη;
3. Τι επιχειρήσε να κάνει ο Δράμαλης;
4. Ποια τακτική εφάρμοσαν οι Έλληνες; Είχε αποτελέσματα αυτή η τακτική;
5. Τι έγινε στα Δερβενάκια;
6. Ποιο το αποτέλεσμα της μάχης στα Δερβενάκια;
7. Τι γνωρίζετε για τις σημαίες των Ελλήνων στον Αγώνα;

Κεφάλαιο Γ10: Ο Μάρκος Μπότσαρης

Ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις (Ιούλιος 1822): Καταφεύγουν στο Μεσολόγγι για να το οχυρώσουν και να καθυστερήσουν τους Οθωμανούς.

Μάρκος Μπότσαρης:

- Διορίστηκε στρατηγός από την ελληνική επαναστατική κυβέρνηση.
- Καταγόταν από ονομαστή οικογένεια του Σουλίου.
- Έκανε διαπραγματεύσεις με τον πασά Ομέρ Βρυώνη για την παράδοση του Μεσολογγίου.

Σουλτάνος (1823) ⇒ Έστειλε στη Στερεά Ελλάδα τον Μουσταφά Πασά με πολύ στρατό με σκοπό την κατάληψη του Μεσολογγίου.

Έλληνες οπλαρχηγοί ⇒ Είχαν αντιπαραθέσεις για την αρχιστρατηγία.

Ενέργειες Μπότσαρη:

- Κάλεσε τους Έλληνες να συμφιλιωθούν για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο των Τούρκων
- Έσκισε το δίπλωμα της στρατηγίας του για να δώσει το παράδειγμα (έβαλε το εθνικό συμφέρον πάνω από το ατομικό του).

Μάχη στο Κεφαλόβρυσο (το σημαντικότερο πολεμικό γεγονός στη Στερεά Ελλάδα το 1823):

- Ο Μπότσαρης έκανε γιουρούσι (αιφνιδιαστική επίθεση) στο οθωμανικό στρατόπεδο με λίγους Σουλιώτες.
- Σκοτώθηκε από πυρά Τούρκων.
- Τάφηκε με τιμές στο Μεσολόγγι.
- Οι Σουλιώτες εξόντωσαν εκατοντάδες Οθωμανούς και κέρδισαν πολλά λάφυρα επιβεβαιώνοντας τη φήμη τους ως γενναίοι πολεμιστές.

Ο τάφος του
Μπότσαρη στο
Μεσολόγγι

Ερωτήσεις:

1. Γιατί οι ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις κατέφυγαν στο Μεσολόγγι;
2. Τι γνωρίζετε για τον Μάρκο Μπότσαρη;
3. Τι ενέργειες έκανε ο Σουλτάνος το 1823;
4. Ποια ήταν η κατάσταση που επικρατούσε με τους Έλληνες οπλαρχηγούς και ποιες ενέργειες έκανε ο Μπότσαρης για να τους αφυπνίσει;
5. Τι έγινε στη μάχη στο Κεφαλόβρυσο;
6. Χαρακτηρίστε τον Μάρκο Μπότσαρη.

Κεφάλαιο Γ11: Ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο- ο Παπαφλέσσας

Αιγύπτιοι:

- Κατέστειλαν την επανάσταση στην Κρήτη και κατέστρεψαν την Κάσο και τα Ψαρά.
- Κινήθηκαν εναντίον της Πελοποννήσου.
- Ο Ιμπραήμ (γιος του Μεχμέτ Αλή) αποβιβάστηκε στη Μεθώνη (1824) με πολύ στρατό.

Έλληνες ⇒ Είχαν εμφύλιες διαμάχες για το ποιος θα πρέπει να αναλάβει την εξουσία (πολιτικοί ή στρατιωτικοί)
⇒ Ο Κολοκοτρώνης και άλλοι οπλαρχηγοί φυλακίστηκαν.
⇒ Ήταν απροετοίμαστοι να αντιμετωπίσουν τον Τουρκο- αιγυπτιακό στρατό.

Ιμπραήμ (είχε Γάλλους συμβούλους και στρατό οργανωμένο σε ευρωπαϊκά πρότυπα): Κατέλαβε το Ναβαρίνο (όρμος για την ασφάλεια των πλοίων του).

Παπαφλέσσας (Υπουργός Εσωτερικών): Ζήτησε την αποφυλάκιση των οπλαρχηγών για να σωθεί η επανάσταση.

Μάχη στο Μανιάκι – Μάιος 1825 (χωριό στη Μεσσηνία): Ο Παπαφλέσσας οχυρώθηκε εκεί με τους άντρες του για να μην αφήσει τον Ιμπραήμ να περάσει βαθιά στην Πελοπόννησο. Ηττήθηκαν από τον Ιμπραήμ- Έχασαν την ζωή τους και ο Παπαφλέσσας και οι συμπολεμιστές του.

Η κυβέρνηση μετά το Μανιάκι έδωσε **αμνηστία**:

- Παραγράφηκαν όλα τα αδικήματα και αποφυλακίστηκαν όλοι οι οπλαρχηγοί.
- Ο Κολοκοτρώνης διορίστηκε αρχιστράτηγος.

Στρατιωτικές επιχειρήσεις Ιμπραήμ:

- Κατέλαβε την Τριπολιτσά.
- Επιχείρησε να καταλάβει το Ναύπλιο- πρωτεύουσα των Ελλήνων επαναστατών (αλλά τον σταμάτησαν ο Υψηλάντης και ο Μακρυγιάννης στους Μύλους της Αργολίδας).

Τακτική του κλεφτοπολέμου:

- Την εφάρμοσε ο Κολοκοτρώνης για να αντιμετωπίσει τον Ιμπραήμ.
- Έλληνες ένοπλοι έκαναν τη νύχτα αιφνιδιαστικές επιθέσεις προκαλώντας στους Τουρκο-αιγυπτίους πολλές φθορές.
- Σιγά-σιγά η τακτική αυτή έγινε αναποτελεσματική (γιατί ο εχθρός ήταν προετοιμασμένος) και εγκαταλείφθηκε.

Κάρολος Φαβιέρος: Αναλαμβάνει να οργανώσει τακτικό στρατό.

Ερωτήσεις

1. Ποιες στρατιωτικές ενέργειες έκαναν οι Αιγύπτιοι;
2. Γιατί οι Έλληνες δεν ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τους Τουρκο-αιγυπτίους;
3. Πως οργάνωσε ο Ιμπραήμ το στρατό του και γιατί ήθελε το Ναβαρίνο;
4. Τι αιτήθηκε ο Παπαφλέσσας από την κυβέρνηση
5. Τι έγινε στο Μανιάκι;
6. Τι σημαίνει η φράση «η κυβέρνηση έδωσε αμνηστία»;
7. Ποιες οι στρατιωτικές επιχειρήσεις του Ιμπραήμ μετά το Μανιάκι;
8. Τι γνωρίζετε για την τακτική του κλεφτοπολέμου;

Κεφάλαιο Γ12: Η 2^η πολιορκία του Μεσολογγίου- Ο Δ. Σολωμός

Κιουταχής (Απρίλιος 1825) $\Rightarrow$ Ξεκίνησε από τη Λάρισα και πολιορκήσε το Μεσολόγγι (περιοχή με μεγάλη στρατηγική σημασία καθώς από εκεί περνούσε ο ένας από τους δυο δρόμους που οδηγούσαν στην Πελοπόννησο).

Μεσολόγγι:

1. Ήταν καλά οχυρωμένο καθώς περιβαλλόταν από ρηχή λιμνοθάλασσα, είχε τάφρους και τείχος.
2. Εκεί ζούσε ο Φαναριώτης Αλ. Μαυροκορδάτος, ο ποιητής λόρδος Μπάιρον (φιλέλληνας άγγλος ποιητής) και άλλοι φιλέλληνες.
3. Εκεί λειτουργούσε νοσοκομείο, μηχανουργείο (κατασκευή πολεμικού υλικού) και τυπογραφείο.
4. Εκεί είχαν καταφύγει πρόσφυγες και πολλοί ένοπλοι (Σουλιώτες).

Πολιορκία Μεσολογγίου:

- Κράτησε 1 χρόνο.
- Ο Μιαούλης εφοδιάζε τρόφιμα και πολεμοφόδια από τη θάλασσα.
- Οι Μεσολογγίτες με την υποστήριξη του Καραϊσκάκη και άλλων οπλαρχηγών ανάγκασαν τον Κιουταχή να υποχωρήσει.
- Δεκέμβριος 1825 $\Rightarrow$ Ο Ιμπραήμ αναλαμβάνει την αρχηγία της πολιορκίας (η πολιορκία οργανώνεται καλύτερα- γίνεται πιο στενή).

Αιτίες απόφασης για έξοδο (μυστική εγκατάλειψη της πόλης το βράδυ):

1. Οι Μεσολογγίτες ήταν ανοργάνωτοι.
2. Δεν υπήρχαν οικονομικοί πόροι.
3. Δεν μπορούσε να έρθει βοήθεια ούτε από ξηρά (στρατός) ούτε από θάλασσα (στόλος).
4. Εξάντληση, πείνα, ασθένειες, έλλειψη πολεμοφοδίων.

Σχέδιο Εξόδου (10 Απριλίου 1826)- Κυριακή των Βαΐων $\Rightarrow$ Οι Μεσολογγίτες χωρίστηκαν σε 3 ομάδες $\Rightarrow$ Οι ένοπλοι θα προστάτευαν τα γυναικόπαιδα $\Rightarrow$ όσοι δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν θα έμεναν στο Μεσολόγγι και θα ανατίναζαν πυριτιδαποθήκες.

Σχέδιο $\Rightarrow$ Απέτυχε:

- Η φρουρά των Τουρκοαιγυπτίων τους αντιλήφθηκε.
- Μόνο ένα μικρό μέρος κατάφερε να διαφύγει.
- Οι άμαχοι επέστρεψαν στο Μεσολόγγι και πολλοί έχασαν τη ζωή τους.
- Το Μεσολόγγι κυριεύθηκε και καταστράφηκε από τους Αιγυπτίους.
- Τα γυναικόπαιδα αιχμαλωτίστηκαν και πουλήθηκαν ως σκλάβοι.

Διονύσιος Σολωμός (Ζάκυνθος): Ύμνησε την αντίσταση και τον ηρωισμό των Μεσολογγιτών στο έργο του «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι».

Ερωτήσεις

1. Γιατί ο Κιουταχής πολιορκήσε το Μεσολόγγι;
2. Γιατί το Μεσολόγγι είχε μεγάλη στρατηγική σημασία;
3. Τι γνωρίζετε για την πολιορκία του Μεσολογγίου;
4. Γιατί αποφασίστηκε να γίνει «έξοδος»; Τι σημαίνει «έξοδος»;
5. Ποιο ήταν το σχέδιο της εξόδου και γιατί απέτυχε;
6. Ποια ήταν τα αποτελέσματα της «εξόδου»;
7. Αναφέρετε 2 ποιητές που έγραψαν για το Μεσολόγγι.

Κεφάλαιο Γ13: Οι αγώνες του Καραϊσκάκη

Κιουταχής ⇒ Προχώρησε με το στρατό του προς την Αττική, κυριεύσε την Αθήνα και πολιορκήσε την Ακρόπολη (την υπερασπιζόταν ο στρατηγός Γιάννης Γκούρας).

Ήθελε να καταστείλει την επανάσταση στη Ρούμελη (=Στερεά Ελλάδα).

Γεώργιος Καραϊσκάκης:

- Διορίστηκε αρχιστράτηγος στη Στερεά Ελλάδα για να αντιμετωπίσει τον Κιουταχή.
- Ήταν πολύ αγαπητός στους στρατιώτες του.
- Πρώην κλέφτης και αρματολός (μεγάλη πολεμική πείρα).

Σχέδιο Καραϊσκάκη:

- Έκανε αντιπερισπασμό στη Στερεά Ελλάδα ⇒ Οι Τούρκοι αναγκάστηκαν να αποσύρουν στρατεύματα τους από την Ακρόπολη.
- Νίκησε τους Οθωμανούς στο Δίστομο και στην Αράχοβα (7 μέρες μάχη- Νοέμβριος 1826).
- Κατάφερε να εκδιώξει το μεγαλύτερο μέρος του Οθωμανικού στρατού από τη Στερεά Ελλάδα.

Μάχη στην Αττική:

- Ο Καραϊσκάκης στρατοπέδευσε στο Κερατσίνι.
- Τσωρτζ και Κόχραν (Αγγλοι αξιωματικοί που είχαν αναλάβει την αρχηγία των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων) ⇒ αποφάσισαν να επιτεθούν γρήγορα στους Τούρκους για να σωθεί η Ακρόπολη.
- Ο Καραϊσκάκης (αν και ήταν άρρωστος) βγήκε στη μάχη με το άλογό του.

Αποτελέσματα μάχης στην Αττική:

- Ο Καραϊσκάκης τραυματίστηκε και πέθανε (23 Απριλίου 1827).
- Καταστροφή του ελληνικού στρατού.
- Πάνω από 1000 αγωνιστές σκοτώθηκαν στη μάχη (Λάμπρος Βέικος, Γεώργιος Δράκος).
- Η Ακρόπολη παραδόθηκε στους Τούρκους (Μάιος 1827).
- Η Ακρόπολη έπαθε ανεπανόρθωτες καταστροφές από τους βομβαρδισμούς.

Θάνατος Καραϊσκάκη (23 Απριλίου 1827):

- Το ηθικό των Ελλήνων στρατιωτών κλονίστηκε.

Ερωτήσεις

1. Τι έκανε ο Κιουταχής και για ποιο σκοπό;
2. Τι γνωρίζετε για τον Γεώργιο Καραϊσκάκη;
3. Ποιο ήταν το σχέδιο του Καραϊσκάκη για να αντιμετωπίσει τους Τούρκους;
4. Πως οργανώθηκε η μάχη στην Αττική;
5. Ποια τα αποτελέσματά- έκβαση της μάχης;
6. Ο θάνατος του Καραϊσκάκη επηρέασε τους Έλληνες στρατιώτες και γιατί;

Κεφάλαιο Γ14: Ο Φιλελληνισμός

Φιλελληνισμός = Οι ξένοι που υποστήριζαν τον αγώνα των Ελλήνων με διάφορους τρόπους (με συγγραφή βιβλίων, με ένοπλη συμμετοχή).

Προσφορά Φιλελλήνων:

1. Περισσότεροι από 1200 Ευρωπαίοι πήραν μέρος σε μάχες εναντίον των Τούρκων (ένοπλος αγώνας).
2. Σχηματίστηκαν Φιλελληνικές επιτροπές σε πόλεις του εξωτερικού με σκοπό:
  - Την ενίσχυση του ελληνικού λαού με χρήματα, τρόφιμα, πολεμοφόδια.
  - Την ηθική υποστήριξη των Ελλήνων με δημοσιεύσεις, καλλιτεχνικά έργα και συναυλίες.

Φιλέλληνες: Φοιτητές, θαυμαστές της αρχαίας Ελλάδας, πολιτικοί, έμποροι, τραπεζίτες, εκπαιδευτικοί και θρησκευτικοί λειτουργοί, επαναστάτες (Σανταρόζα).

Κομιτάτα (Φιλελληνικές επιτροπές): Ιδρύθηκαν σε Ελβετία, Γερμανία, Ολλανδία, Γαλλία, Αγγλία και Βέλγιο με σκοπό:

- Την περίθαλψη των Ελλήνων προσφύγων.
- Την αποστολή βοήθειας στους Έλληνες.

Φημισμένα μέλη επιτροπών: Βίκτωρ Ουγκώ, Λόρδος Μπάρον, Τόμας Τζέφερσον, Πέρσι Σέλλευ.

Ιούνιος 1821: 1^η αποστολή Φιλελλήνων.

Αύγουστος 1821: 2^η αποστολή Φιλελλήνων (επικεφαλής: Τόμας Γκόρντον).

1^ο Τάγμα Φιλελλήνων (Μάιος 1822): Συμμετείχε στη μάχη του Πέτα (Αρτα) ⇔ Είχε μεγάλες απώλειες.

Ερωτήσεις

1. Τι ορίζεται ως Φιλελληνισμός;
2. Ποια ήταν η προσφορά των Φιλελλήνων στον ελληνικό αγώνα;
3. Ποιοι έγιναν Φιλέλληνες;
4. Τι ήταν τα κομιτάτα; Που ιδρύθηκαν και με ποιο σκοπό;
5. Αναφέρετε μερικά φημισμένα μέλη Φιλελληνικών επιτροπών.
6. Πότε σχηματίστηκε το 1^ο τάγμα Φιλελλήνων και ποια η τύχη του;

Κεφάλαιο Γ15: Η παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων και η Ναυμαχία του Ναυαρίνου

Ιερή Συμμαχία (συμμαχία ανάμεσα σε δυνατές χώρες):

- Δημιουργήθηκε το 1815.
- Συμμετείχαν η Ρωσία, η Γαλλία, η Αγγλία, η Πρωσία και η Αυστρία.
- Ήταν αντίθετη σε κάθε επαναστατική κίνηση (άρα αντίθετη και με την ελληνική επανάσταση).

Αλλαγή στάσης Μεγάλων Δυνάμεων (Γαλλία- Ρωσίας- Αγγλίας, Αυστρίας) απέναντι στην ελληνική επανάσταση: Αρχίζουν να υποστηρίζουν την ελληνική επανάσταση (από τον 3^ο χρόνο της επανάστασης και μετά).

Αίτια:

A) Επιδείνωση των σχέσεων Ρωσίας- Οθωμανικής Αυτοκρατορίας:

1. Απαγχονισμός του Οικουμενικού Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' από τους Οθωμανούς.
2. Διώξεις Ελλήνων υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

B) Οι Μεγάλες Δυνάμεις είχαν συμφέροντα και ανταγωνισμό μεταξύ τους στην περιοχή.

1. Το 1823 οι Άγγλοι αρχίζουν να υποστηρίζουν τον αγώνα των Ελλήνων.
2. Η Ρωσία, ανταγωνιζόμενη την Αγγλία, υποστηρίζει και αυτή τον αγώνα των Ελλήνων.

Συνθήκη Λονδίνου:

- Την υπέγραψαν η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία.
- Καλούσε Ελλάδα και Τουρκία να κάνουν ανακωχή και να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για την ίδρυση αυτόνομου ελληνικού κράτους.
- Η Υψηλή Πύλη (Οθωμανοί) την απέρριψε.

Ναυμαχία τους Ναυαρίνου (Οκτώβρης 1827): Έγινε ως αντίδραση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην αδιαλλαξία των Οθωμανών.

- Αγγλικά- γαλλικά και ρωσικά πολεμικά πλοία κατέπλευσαν στην Πύλο.
- Ο συμμαχικός στόλος κατέστρεψε ολοκληρωτικά τον Τουρκοαιγυπτιακό στόλο.
- Η νίκη επί των Οθωμανών και Αιγυπτίων οδήγησε στην απελευθέρωση της Ελλάδας.

Ερωτήσεις

1. Τι ήταν η Ιερή Συμμαχία; Ποια στάση κρατούσε απέναντι στην ελληνική επανάσταση;
2. Από πότε και για ποιους λόγους αλλάζει η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στο Ελληνικό Ζήτημα;
3. Γιατί επιδεινώθηκαν οι σχέσεις Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και Ρωσίας;
4. Τι γνωρίζετε για τη συνθήκη του Λονδίνου;
5. Γιατί έγινε η Ναυμαχία τους Ναυαρίνου και τι έγινε σε αυτή;

Κεφάλαιο Γ16: Οι Εθνοσυνελεύσεις και η πολιτική οργάνωση του Αγώνα

Τοπικοί Οργανισμοί: Τοπικές κυβερνήσεις για την οργάνωση του Αγώνα.

1. Πελοποννησιακή Γερουσία στην Πελοπόννησο.
2. Γερουσία στη Δυτική Στερεά.
3. Άρειος Πάγος στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα.

- Δεν μπορούσαν να συντονίσουν συνολικά την επανάσταση ⇨ Ανάγκη για κεντρική διοίκηση.

Α' Εθνοσυνέλευση (Επίδαυρος- 1821):

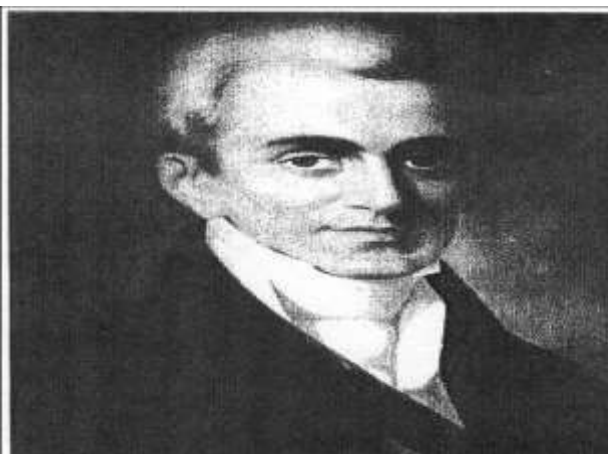
- Ψηφίστηκε το πρώτο Σύνταγμα της επανάστασης («Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδας»).
- Διακηρύχτηκε η ανεξαρτησία των Ελλήνων.
- Σχηματίστηκαν 2 σώματα (Βουλευτικό- Εκτελεστικό) για να ασκούν την κεντρική διοίκηση.
- Ορίστηκε η Κόρινθος ως πρωτεύουσα του νέου κράτους.
- Οργανώθηκαν Υπουργεία.

Β' Εθνοσυνέλευση (Άστρος Αρκαδίας-1823):

- Ψηφίστηκε νέο Σύνταγμα.
- Καταργήθηκαν τα τοπικά κέντρα εξουσίας για να ενισχυθεί η κεντρική διοίκηση.
- Ιδρύθηκαν 3 πολιτικά κόμματα:
  1. Αγγλικό (Μαυροκορδάτος & Υδραίοι).
  2. Γαλλικό (Ι. Κωλέττης & Ρουμελιώτες).
  3. Ρωσικό (Κολοκοτρώνης & σπλαρχηγοί Πελοποννήσου).

Γ' Εθνοσυνέλευση (Τροιζήνα- 1827):

- Ψηφίστηκε νέο Σύνταγμα (πιο δημοκρατικό από τα προηγούμενα).
- Ορίστηκε το Ναύπλιο ως πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους.
- Ο Ιωάννης Καποδίστριας εκλέχτηκε κυβερνήτης της Ελλάδας.
- Ορίστηκαν αρχηγοί των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων οι Άγγλοι αξιωματικοί Ρίτσαρντ Τσωρς (ξηρά) και λόρδος Τόμας Κόχραν (θάλασσα).

Τάδε έφη Ιωάννης Καποδίστριας

«...Ελπίζω ότι όσοι εζ' υμών συμμετάσχουν εις την Κυβέρνησιν θέλουν γνωρίσει μεθ' εμού ότι εις σας παρούσας περιπτώσεις, όσοι ευρίσκονται εις δημόσια υπουργήματα δεν είναι δυνατόν να λαμβάνουν μισθούς αναλόγως με τον βαθμό του υψηλού υπουργήματός των και με τας εκδουλεύσεις των, αλλ' ότι οι μισθοί ούτοι πρέπει να αναλογούν ακριβώς με τα χρηματικά μέσα, τα οποία έχει η Κυβέρνησις εις την εξουσίαν της.»

«...εφ'όσον τα ιδιαίτερα εισοδήματά μου αρκοῦν διὰ να ζήσω, αρνούμαι να εγγίσω μέχρι και του οβολού τα δημόσια χρήματα, ενώ ευρισκόμεθα εις το μέσον κρείττιον και ανθρώπων βυθισμένων εις εσχάτην πενίαν.»

Ιωάννης Καποδίστριας
Πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος,
προς την Δ' Εθνοσυνέλευση.

ΦΥΣΙΚΑ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΚΕ!

Ερωτήσεις

1. Τι ήταν οι Τοπικοί Οργανισμοί; Ποιοι ήταν;
2. Γιατί υπήρξε ανάγκη για κεντρική διοίκηση;
3. Τι ορίστηκε στην Α' Εθνοσυνέλευση;
4. Τι ορίστηκε στην Β' Εθνοσυνέλευση;
5. Ποια πολιτικά κόμματα ιδρύθηκαν και ποιοι τα υποστήριζαν;
6. Τι ορίστηκε στην Γ' Εθνοσυνέλευση;